

عنوان: جایگاه اقتصاد در قرآن کریم

استاد راهنما: خدیجه براهیمی

مؤلفان: اعظم بامری، حدیث حیدری، آمنه صحرانشین، سکینه ناروئی

مدرسہ فاطمہ الزہرا (س) پارسیان

چکیده

اقتصاد بهره گیری از روشها و ابزار هایی است که با صرف کمترین هزینه بیشترین بازدهی در تولید، توزیع و مصرف بدست آید. اقتصاد نقش بسیار تعیین کننده ای در ساختار روابط اجتماعی، سیاسی و فرهنگی در جوامع دارد. در یک جامعه ی توحیدی، اقتصاد، هدف نیست؛ بل که ابزاری برای تعالی انسان است. قرآن کریم از همه ی فعالیت های نامشروع اقتصادی از جمله: ربا، رشوه، قمار و... نام برده است.

این مقاله به روش جمع آوری مطلب به صورت کتابخانه ای و پردازش مطالب به صورت توصیفی و تحلیلی نگارش یافته است.

کلید واژه:

۱. اقتصاد: میانه نگاه داشتن، به اندازه خرج کردن، میان کاری، میانه رو
۲. اسراف: گزاف کاری کردن، در گذشتن از حد میانه، تلف کردن مال
۳. قمار: هر نوع بازی که در آن شرط کنند شخص برنده از کسی که بازی را باخته پول و یا چیز دیگر بگیرد.
۴. دنیا: زندگانی حاضر، جهانی که در آن هستیم
۵. عدالت: عادل بودن، انصاف داشتن

مقدمه

اقتصاد بهره‌گیری از روشها و ابزارهایی است که با صرف کمترین هزینه بیشترین بازدهی در تولید، توزیع و مصرف بدست آید. امروزه به دلیل مشکلات اقتصادی که گریبانگیر مردم جامعه است باعث شد بحث اقتصاد در قرآن را بررسی کنیم. هدف از این مقاله آشنایی با آرمان‌های اقتصاد اسلامی در جامعه اسوه دینی، دیدگاه‌های ائمه در خصوص اقتصاد، اقسام فعالیت‌های اقتصادی حرام و آسیب‌ها و انحرافات اقتصادی می‌باشد. این مقاله با روش جمع‌آوری مطالب به صورت کتابخانه‌ای و پردازش مطالب به صورت توصیفی و تحلیلی می‌باشد.

و شامل سه فصل می‌باشد که فصل اول شامل کلیات و مفهوم‌شناسی و فصل دوم شامل اهمیت و اهداف اقتصاد و... و فصل سوم شامل آسیب‌های اقتصادی و اقسام فعالیت‌های اقتصادی حرام و... می‌باشد.

فهرست مطالب

فصل اول

کلیات..... ۶

مفهوم شناسی..... ۱۰

فصل دوم

اهمیت اقتصاد..... ۱۰

اهمیت مسائل اقتصادی و مدیریت..... ۱۰

اهداف نظام اقتصادی اسلامی..... ۱۰

نگاه ویژه اسلام به اقتصاد..... ۱۳

آرمانهای اقتصاد اسلامی در جامعه اسوه دینی..... ۱۳

راهکارهای قرآن برای پیشرفت اقتصادی..... ۱۶

الگوبرداری از سیره معصومین..... ۲۰

فصل سوم

آثار تعدیل اقتصادی..... ۲۴

ماهیت اقتصاد اسلامی.....	۲۵
خطوط اصلی اقتصاد اسلامی.....	۲۶
اقتصاد مقاومتی مبنی بر اقتصاد اسلامی.....	۳۴
تولید علم اقتصاد اسلامی مهم ترین گام جهان اقتصاد.....	۳۶
اقسام فعالیت های حرام.....	۳۸
آسیب های اقتصادی.....	۳۹
رابطه اقتصاد و اسراف.....	۴۸
نتیجه.....	۵۲
منابع.....	۵۴

امیر مؤمنان علی (علیه السلام) در سخنی فرمودند: «أفأالنفس الولد بالدنیا، آفت روح پاک انسان حرص و دلبستگی به دنیا است».

البقّه گاهی امور اقتصادی و سرمایه و ثروت، زمینه ساز گناه و فساد می شود، نه اینکه دلیل فساد و گناه باشد. به عبارت روشن ترف سرمایه علت گناه نیست بلکه در مواردی انسان را متمایل و مشتاق به گناه می کند و این در صورتی است که انسان، خود را بی نیاز قلمداد کند و ولی اگر چنین بینش و نگرشی را نداشته باشد، سرمایه علت گناه نخواهد شد. (همان، ص ۱۱۰)

نتیجه:

در اسلام، تنها راه حل مشکلات اقتصادی این است که مفهوم عادی زندگی در نظر اسلام به مفهوم معنوی و متعالی تبدیل گردد.

اسلام، بینش انسان را نسبت به مفهوم زندگی دگرگون ساخته و انسان را به معنویات توجه داده است. و بر این اساس نظامی را به وجود آورده که نه فرد را به صورت ابزار مکانیکی در چرخ اجتماعی قرار داده، و نه جامعه را به خاطر مصالح فردی نادیده گرفته، بلکه کرامت مادی و معنوی فرد و جامعه را تضمین کرده است و توانسته با تفسیر صحیح و درست زندگی و تربیت جامعه و شکوفا کردن ارزشهای والای معنوی، بین مصالح فردی و اجتماعی ارتباط و وحدت ایجاد نماید.

اسلام، دینی است فطری و این نظام فطری است که مایه ی سعادت انسان بوده و او را سرحد کمال می رساند. آنچه از آیات قرآن کریم استفاده می شود، این است که دستیابی به زندگی شایسته و سالم در گرو بهره گیری از معارف آسمانی، تفکر و تعقل است.

یکی از فرازهای درخشان قرآن کریم، تأکید بر لزوم اهتمام انسانها به تزکیه ی نفس است. و چنان اهمیت دارد که یکی از اهداف مهم در بعثت انبیاء است.

هدف مهم تطهیر و تزکیه در مفاهیم اقتصادی مطرح شده در قرآن، با جدیت تعقیب می شود.

قرآن در تولید، توزیع و مصرف، انسان را به رعایت بعضی ارزشها سفارش می کند که تطهیر و تزکیه را به دنبال دارد.

یکی از گرایشهای فطری انسان که در قوه ی کمال جویی ریشه دارد، گرایش به لذت و خوشگذرانی است.

روان انسان، چنان آفریده شده که نمی تواند از لذت و لذایذ متنفر و گریزان باشد. این گرایش اختیاری نیست و به طور تکوینی در انسان نهاده شده است.

این گرایش یکی از مصادیق کمال است و در شکل گیری رفتارهای اقتصادی، نقش بسزایی دارد.

باید موازین عدل الهی را در توزیع و مصرف رعایت کنیم و تولید نیز با رعایت موازین اسلامی باشد.

سهم هر یک از عوامل تولید را عادلانه پردازیم و از هر گونه اسراف و تبذیر و یا هر نوع انحرافی از حق و عدالت بر حذر باشیم تا اقتصادی سالم داشته باشیم، به گونه ای که نقش خود را مستقیماً در زندگی این دنیا و به گونه ی غیر مستقیم در پیمودن راه کمال آخرت ایفا کند.

۱. اسحاقی، سید حسین (۱۳۹۳)، نقش فرهنگ در مقاوم سازی اقتصاد (اول)، قم: نشر هاجر
۲. اسحاقی، سید حسین (۱۳۹۰)، مبانی و رهبردهای جهاد اقتصادی (اول)، قم: نشر هاجر
۳. شریف رضی، محمد بن حسین (۱۳۷۹)، *نهج البلاغه*، ترجمه محمد دشتی، قم: مشهور
۴. عمید، حسن (۱۳۷۳)، فرهنگ فارسی عمید (چاپ سی و نهم)، تهران: امیر کبیر
۵. معین، دکتر محمد، فرهنگ فارسی (۱۳۶۲)، فرهنگ فارسی (چاپ هیجدهم)، تهران: امیر کبیر
۶. کرمی، محمد مهدی؛ پورمند، محمد (۱۳۸۰)، مبانی فقهی اقتصاد اسلامی (هفتم)، قم: پژوهشکده حوزه و دانشگاه
۷. مکارم شیرازی، ناصر؛ آشتیانی، محمدرضا؛ امامی، محمد جعفر؛ حسنی، عبدالرسول؛ شجاعی، سید حسن؛ طباطبایی، سید نورالله؛ عبداللهی، محمود؛ قرائتی، محسن؛ محمدی، محمد (۱۳۸۵)، تفسیر نمونه (بیست و ششم)، تهران: درالکتب اسلامیه
۸. مکارم شیرازی، ناصر؛ آشتیانی، محمدرضا؛ امامی، محمد جعفر؛ حسنی، عبدالرسول؛ شجاعی، سید حسن؛ طباطبایی، سید نورالله؛ عبداللهی، محمود؛ قرائتی، محسن؛ محمدی، محمد (۱۳۸۹)، تفسیر نمونه (سی و سوم)، تهران: درالکتب اسلامیه
۹. مهدی زاده آری، احمد (۱۳۸۶)، آسیب شناسی جامعه از دیدگاه قرآن (اول)، قم: آشیانه مهر

